

“*Ήσυχο βράδι και περναῖς τὸ λόγγο. Ἔνα στεφάνι
ψηλὰ γυρνά κ’ οἱ ἀγριλιές κάτω κ’ ἕνα πηγάδι.
Ὅλα σ’ ἀκούνε πού περναῖς. Κ’ ἐξὸν κάτος σιγὴν πέτρα :*
Μιάς μάννας κλάμα θάκουσῇ κάπου ἐκεῖ στὸ ρουμάνι.”

Νύχτα κ' οἱ εὐδῶνοι ράθυμο πάνε τὸ πᾶλ' ἡμέρι.
 Νᾶ, τὰ χωράφια του· νά, οἱ σονιές, παλιές του φι-
 λανάδες
 νά, κ' ἡ Θραγκιάτα ξερημῇ. Καὶ σὰ σὺδ' περιβόλι
 ἐφτάσανε, ἀπ' τὴν κερασιά γύρευε ἕνα κλωνάρι.

Ἦντος πανώριτος στὰ περὰ καὶ κάπου ἐκεῖ στὴν ξέρα
μὲς στὴν ἡλιοφωτὴ ἐρημιὰ ἄκου σ' ἕνα κλωνάρι
τοῦ γαρδελιοῦ τὸ ἀάλημα. Καὶ τοῦ παρὰ ἡ κουβέντα
περνάει καὶ μένει ἀξυπνητὸ τὸ γαλανὸ γιβάρι.

Βραχώρι.

ΜΕΜΑΣ ΔΑΝΑΛΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

Στὴν ἀναβροχιά καλὸ καὶ τὸ χαλάζι

Γιὰ μιὰ φυλλαδούλα τοῦ κύριου Γ. Ἀξιώτη
[Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν εἰς τὰ πράγματα.
Ἀθῆναι, Φεβρουάριος 1910].

Μὴ τὴν καλύτερη θέληση ἀδύνατο νὰ συμπα-
θήσῃ κανεὶς μὲ τὴ φυλλαδούλα τοῦ συντεχνίτη, ὅχι
ὅμως καὶ δημοτρεπάτη, ἂν κρίνω ἀπὸ τὴ φυλλαδούλα,
κύριου Ἀζιώτη.

Ὁ κύριος Νάζος διαβάζοντάς τη, ἂν τὴ διά-
 βασε, πρέπει σίγουρα νὰ σκέφτηκε «Θε μου, σὰ μοῦ
 δίνεις τέτοιους ἱχθῦς, τί τοὺς θέλω τοὺς φίλους».
 Γιατὶ καὶ δίχως νὰ μεταχειριστῶ τὰ λόγια τοῦ φί-
 λου καὶ συνεργάτη μου τοῦ Ξενοπούλου, ποὺ τόσο
 φαίνεται νὰ πικράνανε τὸν κ. Ἀξιωτή, δίχως νὰ
 χαρακτήρισω δηλ. τὴ φυλλαδούλα γιὰ «ἐμπαιθῆ»

καὶ ἀξίωσον, τολμῶ νὰ τὴν ὀνομάσω ἀδείξια· ἀδείξια
ὅμως σὲ βαθμὸ ἀπίστευτο.

Ἐνα μικρὸ παραδειγματάκι ἐλπίζω ἵσως νὰ πείσῃ καὶ τὸν κ. Ἀξιότῃ τὸν ἴδιο : Ὁ Βάρβογλης λόγου χάριν στὸν ἀριθμὸ 372 τοῦ Νουμά μᾶς ἔδειξε, φωτεινότατα, πολλὰ κακὰ τοῦ σημερινοῦ μας Ὁδείου. Θὰ εἶτανε φυσικὸ λοιπὸν ἐλεῖναι πού πολεμοῦνε, κι ἀπὸ πεποίθησι μάλιστα, τόσο ἀλύπητα τὸ σημερινὸ μας Ὁδεῖο, νὰ πάρουνε τὰ λόγια τοῦ Βάρβογλη ἐπιχείρημα γιὰ τὴν πολεμική τους· νὰ μᾶς ποῦνε πόσο σπουδαῖο, κάποιος βρισκόμενος ἔξω ἀπὸ τὰ προσωπικὰ καὶ τὰ μικροσυφέροντα, νὰ βρῖσκη τὸ καὶ τό, ψεγάδια στὸ σημερινὸ μας Ὁδεῖο· θὰ περιμέναμε μάλιστα ὁ κ. Ἀξιότῃς νὰ παραφουσκώσῃ κάπως τὴ σημασίαν τοῦ ἄρθρου τοῦ Βάρβογλη τῇ στιγμῇ πού σάν τὸν κ. Λαμπελέρ καὶ τοῦ κ. Ἀξιότῃ τὸ ἰδανικὸ φαίνεται πὼς αἰῆτανε, εἶναι καὶ θὰ εἶναι» ἀποδείξῃ πὼς τ' Ὁδεῖο μας διέφελλε.»

Ἄντις ἀπὸ τὴν βλέπουμε στὴ φυλλαδούλα τοῦ κ. Ἀξιώτη; ἀγωνίζεται νὰ μᾶς ἀποδείξη πὼς ὁ Βάρβογλης δὲν ἀξίζει, πὼς δὲν κάνει ἄλλο παρὰ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅσα ὁ Ρίζοσπαστης κι ὁ ἴδιος κ. Ἀξιώτης εἶπανε, λένε καὶ θὰ λένε γιὰ τὸ Ὡδετο μᾶς τὸν εἰρωνεύεται (;) μουτικὸ καὶ φιλόλογο καὶ στὸ τέλος τὸν περνᾷ σὴν δέφετερη κατηγορία τοῦ τῶν ἀντιπρόσωπων τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Ἑλλάδα» τοῦ μᾶς λέει πὼς ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς καλλιτεχνικοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ὁποίους τελείως ἀφωμώωσε πρὸς ἑαυτὸ τὸ πνευματικόν μᾶς περιβάλλον, καὶ οἱ ὁποῖοι, ὁσάκις γράψουν ὅ,τι δὴ ποτε σχετιζόμενον πρὸς τὴν μουσικὴν, λέγουν ἀνοησίας καὶ παραλογίζονται εἰς βαθμὸν πρωτοφανῆ καὶ ἀπίστευτον.

Κι ἂ μᾶς πῇ ὁ κ. Ἀξιότιμος πὼς μπορεῖ νὰ πειράχῃται ἀπὸ κάτι λόγια τοῦ Βέρβογλη θὰ τοῦ ποῦμε πὼς ὅσο κι ἂν ἐξαπατᾷ τὰ μακαρονικά στὴ γλώσσα του, κάτι ἀρχαῖα λόγια σὰν τὸ «*Τέψον μέν, ὀκνουσον δὲ*» δὲν τὰ νοιῶται.

Ἄρτὰ λέγονται, πιστέω, τὸ ἰλαχιστο ἀδεξιό-
τητες· ἀδεξιότητες μάλιστα ποῦ γεννᾶνε τὴν ὑπο-
ψία πὼς ὁ κ. Ἀξιώτης μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὅλη τὴν
καλὴ διαθεσὴ νὰ σώσῃ τ' Ὠδεῖο Ἀθηνῶν· ὅμως μὲ
μικρὰ συμφωνία : ἄφ' ὧς καὶ μόνο ἄφ' ὧς, σὺν τῷ κυρίῳ
Δαμπελέτ, ἐννοεῖται, ν' ἀνακηρυχθῇ σωτήρας· ὥς καὶ
λαχταράει μὴν τοῦ πάρῃ κανεῖς τὴ δόξα. Μ' ἄλλα
λόγια, νὰ ἐπικρίνῃ κανεῖς τ' Ὠδεῖο μονοπούλιο τοῦ

κ. Ἀξιότῃ· ὅποιος ἄλλος βάλῃ χερί, ἔξον τὸν κ. Λαμπελέτ, ἐνοσιτῇ, κατατάσσεται ἀμέσως στὴ δέυτερη κατηγορίᾳ τῶν ἀντιπρωσώπων τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Ἑλλάδα».

"Ας είναι· τέτοιες ἀδεξιότητες βρίσκει κανείς πολλές, μὰ πάρα πολλές στη φυλλαδούλα πού ἔχω μπροστά μου· καμιάν ὄρεξη δὲν ἔχω, μὰ καί κανένα ὄφελος δὲ βγαίνει, νὰ τίς πάρω μιὰ μιὰ. Κι ἂν ἐρχομαι σήμερις νὰ πιάσω τίς πολυτίμες στήλες τοῦ Νουμά τὸ κάνω ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά γιατί στὴ φυλλαδούλα ἀφτὴ ὁ κ. Ἀξιώτης μᾶς παρουσιάζει κάτι γνῶμες γιὰ τὰ σπουδαιότερα μουσικοῦ καὶ τέχνης τοῦ τόπου μας, πού κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη ἀγινόντουσαν, οἱ περισσότερες ἀπὸ δάρτες, μιὰ μέρα καὶ γνῶμες τοῦ Ὁδείου, θὰ βγαίνανε ἀληθινὰ ὀλέθριες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ τέχνη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη θεώρησα καλὸ νὰ μιλήσω ἰδῶ γιατί μέσα στὶς κατηγορίες τοῦ κ. Ἀξιώτη ὑπάρχουνε καὶ μερικὲς πού πρέπει νὰ τίς προσέξουνε καὶ τὴν Ἀθήνα καὶ ἰδιαίτερα στ' Ὁδεῖο: Χρεῖος μου τὸ θάρρῶ νὰ πολεμήσω μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη τίς πρῶτες καὶ νὰ τονίσω καὶ δεῖξω, ὅσο μοῦ εἶναι βολετό, τίς δέφερες.

"Ας πιάσουμε τὴ φυλλαδούλα κι ἄς κοιτάξουμε
τις σπουδαιότερες κατηγορίες τοῦ κ. Ἀξιότη.

Ἀμέσως στήν ἀρχή μας λέει πῶς τ' ὦδετο ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἀναδιεργάνωσής του ἀκολουθεῖ δρόμο ἀντίθετο μὲ τὴν «καλλιτεχνικὴν ὑπόστασιν τοῦ περιβάλλοντος». Τὸ παλιό, μας λέει, ὦδετο, ἀκολουθοῦσε δρόμο πολὺ πιὸ σύμφωνο μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν ὑπόστασιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ μας ἐξηγᾷ ποιοὺς εἴτανε ὁ δρόμος; ἀφτός· ἅ Ἐνα solo ἀπὸ τὴν Lucia· ἓνα ἀπὸ τὴν Νόρμαν, τὸν Crispino· ἔργα ἱκανὰ νὰ ἐμπνεύσουν τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην τῆς μουσικῆς· ἀλλὰ καὶ νὰ προετοιμάσουν τὸν δρόμον πρὸς μίαν εὐρεῖαν τῆς Τέχνης ἀντίληψιν καὶ παρακάτω μας μιλεῖ πάλι γιὰ ἓνα solo ἀπὸ τὴν «Αὐσκίν», ἓνα prelude ἀπὸ τὸ Nabucco, γιὰ μιὰ χορωδία τοῦ Κριστίνου καὶ συμπερζίνει ἅ Ἀπαραιτήτως διὰ τὴν μουσικὴν μας ἀ-ατροφὴν, τὸ μορφωτικὸν σύστημα δὲν εἶναι Γερμανικόν· δὲν εἶναι Γαλλικόν· δὲν εἶναι Ἰταλικόν(!)· εἶναι Ἑλληνικόν(!), μὲ βᾶσιν μόνον ἐκείνην τῶν ξένων μεθόδων : τὸν κλασικισμὸν. b

Ἐδὼ τὸ ξαναλέω καὶ πρέπει νὰ τὸ ξαναπῶ· ὁ

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΑΠΕΣ^{*})

Ἦταν νύχτα. Κι ὁ Γιώργης ἦταν τώρα μονα-
χὸς τοῦ στὴν κατοικιά του, ἓνα καλύβι ἀπὸ πλοκὸ
καὶ καλάμια σεβαντισμένο μὲ λάσπη ἀπὸ μέσα καὶ
ἀπὸ ἔξω. Ἀπὸ τὴ χτεσινὴ μέρα δὲν εἶχε φανεῖ στὸ
χωριό, κ' ἐκρουότουσαν σ' ἔρημα μέρη, ἀπόπερα ἀπὸ
τὸ σύνορο τοῦ χωριοῦ καὶ μόνο σύσκατα τὴ νύχτα
ἐρχόταν νὰ κοιμηθεῖ στὴν κατοικιά του. Ἐσκεφτό-
ταν καὶ κεῖνος νὰ φύγει. Γιὰ τοῦτο ὅμως ἡ μάνα
τοῦ ποῦ τὸν εἶχε ζητήσει ὥς τὸ σούρουπο δὲν τὸν
εἶχε βρεῖ πουθενά. Τώρα τοῦ καλυβιοῦ ἡ πόρτα
ἦταν κλειστὴ καὶ μαιταλωμένη· ἡ φωτιὰ ἐκρουφ-
καιγε μέσα στὶς στάχτες σὲ μιὰν ἀγκωνὴ καὶ τὰ
δαυλιὰ ἀνάδιναν καπνοὺς πρὸς τὴν κατάρμαυρη κα-
λαμμένα σκέπη. Ἦταν σκεφτικὸς, κ' ἦταν ἀνήσυ-
χος, κ' ὅλο ἐσυλλογιόταν πῶς καὶ μινύσει στοὺς
γονιούς του τὴν ἀπόφασή του, γιατί ὁ ἴδιος ἐντρέ-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀρ. 387.

πόταν να τους ξαγναντήσει. Ἀλλὰ ὡς τόσο γιατί ἡ ὥρα ἦταν περασμένη, ἐτοιμαζόσουν να πλαγιάσει.

Μὰ κάποιος έκρουσε ἀνάλαφρα τὴν πόρτα ἀπόξω, καὶ τὰ μαλλιά του ἀνασηκώθηκαν. Χωρὶς καὶ θέλει ἐκοίταξε πρὸς τὸ ντουφέκι του ποῦ τῷχε κρεμόσταν σιμὰ στὸ κρεββάτι του, ἀλλὰ ἀπόκριση δὲν ἔδωκε.

«Γιώργη, Γιώργη» τούπε χαμηλά μιὰ φωνή
ξανακρούοντας τὴν πόρτα «κοιμάσαι ; Εὐπνά.»

Ὁ Γιώργος ἐγνώρισε τὴ φωνὴ καὶ ἀνταγρίχισε. Ἦταν ἡ Βασιλική. «Ἄχ» ἐστοχάστηκε βαρύνουμος μὲ δυνατὸ χτυποκάρδι· αὐτὴ θέλει πάλι! Μὰ ἀπάντησιν δὲν ἔδωκε.

«Εὐπύνα» τοῦ ξανκείπε δυνατώτερα «ξύπνα κι' ἀνοιξε· γιὰ τὸ καλὸ σου ἐρχομαι.»

Δέν ἀπολογήθηκε καὶ δέν ἐταράχθηκε ἐλπίζον-
τας πῶς ἡ γυναίκα θάλεγε τὸ καλὺδι κλειδωμένο
ἀπ' ὅζω καὶ πῶς θάφευγε.

Μὰ ἐκεῖνη τοῦ ξαναφώναξε τινάζοντας τὴν πόρτα : — « Δὲ θέλεις ; ν' ἀκούσεις ; δὲ θέλεις ; ν' ἀνοίξεις ; ξέρω πῶς εἰσαι μέσα, βλέπω τὸ φῶς. βλέπω τὸν καπνὸ τῆς ὀγνήστρας ἀπὸ τίς χραμαδес. ἔνοιες σου λίω, πρέπει νὰ σέ ἰδῶ ! »

«Τὴ θείλεις πάλιν» τῆς ἀποκρίθ-ηκε «δὲ σοῦ φτά-

νουν τὰ ἀναγκατώματα :

« Ἄνοιξε » ἐπρόσταξε.

«Ὁχι.» τῆς ἀπάντησε μὲ ἀπόφραξη.

«Σοῦ βᾶζω ρωτᾶν» τοῦ πε ἀποφασιστικᾶ.

«Καχούργα!»- τῆς ἀποκρίθηκε ἐρχόμενος στὴν πόρτα.

«Έτσι μ' ἔκαμες» τοῦπε «θέλω νὰ μ' ἀνοί-
ξεις! μὴ χάνεις καιρό!»

Τὴν ὑπάκουσε. Κ' ἡ γυναῖκα ἐμπῆκε ἀμέσως μέσα κ' ἐμαντάλωσε πάλι τὴν πόρτα. Ὁ Γιώργης ἐκάθισε ἀμύλητος μπρὶ τὴν ὀνύτηρα, ἔνασαζεψε τὰ θαυλιὰ, ἔριξε κλαρί πᾶνυον σὺν καρβουνισμένα ὄζυα κ' ἐβόησεν. Ὡς ποῦ θύλακε τὸν ἔκαστον πλῆγιν

«Γικτί δὲν ἀνοιγες τόσο ὥρα;» τὸν ἐρώτησε
ἄγρια καὶ σκληρά.

Δὲν τῆς ἀπάντησε καὶ οὕτε τὴν ἐκοίταξε συμ-
πῶντας πάντα τὴ φωτιά του.

«Σὺ φιλίνεται» τοῦπε πάλι ἐρχόμενη σιμά του
«πῶς θὰ σᾶς ἀρήσω ; Σοῦ περνάει ἀπὸ τὸ νοῦ πῶς
θὰ πάρεις τὴ Μυρία ;»

«Δὲν ἀκουσεῖς» τῆς ἀπάντησε ἀπελπισμένος
«πῶς δὲ θέλει πιά νά μέ ἰδεῖ.»

«Τῆς ἐστείλατε προξενιά τὸν παπᾶ σήμερα
πάλι» τοῦπε αὐτὸν τὸν καιρὸ μπορεῖ νὰ συγχλίψει.»

δρόμος πού πολεμά εδώ να μας δείξη και να μας υποβάλλη ο κ. 'Αξιότης είναι αληθινά δλέθριοι για τη μουσική μας τέχνη· γιατί όσο κι εμείς τα ξερομασσά, μ' αφοτή του τη φυλλαδούλα δεν κάνει άλλο παρά να μας προσκαλή να βουτηχτούμε στις γλύκες της 'Ιταλικής μουσικής· κ' η 'Ιταλική μουσική, αφοτή πού αναφέρει ρητά η φυλλαδούλα, δεν είναι τέχνη με την ανώτερη της λέξης σημασία· είναι το πολύ πολύ στην καλή της μορφή ένα ποτήρι σαμπάνια, στη σχιζοφρενική μορφή της· κλαψιάρικης ύπερας μια νοθευμένη καστίχα ή ένα έμπορικό πού πουλάνε με την οκά τις έριες, τα ντουέτα και τα κουαρτέτα, πού μετρούν με τον πήχη τις κολορατούρες, τις άψηλές και χαμηλές νότες· κι ό,τι άλλο αγαπάτε—μόνο τέχνη δεν είναι.

Η 'Ιταλική μουσική κι ο 'Ιταλιάνικος καλλιωδισμός στάθηκε πάντα το πιο σπουδαίο εμπόδιο στο ξετύλιγμα κάθε 'Εθνικής μουσικής· ως άνοιξη κομμάτι την 'Ιστορία της Μουσικής του ο κ. 'Αξιότης να δῇ. Κανένας έθνικός συνθέτης δε βγήκε κατόπι από 'Ιταλική έπιρροή, το ένάντιο, όλοι οι νεώτεροι έθνικοί συνθέτες μόνο ύστερις από βαθεία μελέτη και γνωριμιά με την άψηλή και σοβαρή τέχνη (τους μεγάλους Γερμανούς, το Γάλλο Μπερλιόζ) χαρίσανε στο έθνος τους και στον κόσμο όλο ένα κομμάτι αληθινής τέχνης.

Έτσι ο Δανός Γκάντε, οι Νορβηγοί Στέντσεν και Γκρίγ, οι Τσέχοι Σμετάνα και Ντβόρζακ, ο Πολωνός Μονιουσκό. Μά κ' οι Γάλλοι αφοτό τότες πατήσανε τάπηλόττερα σκαλοπάτια της Τέχνης, και δίχως να χάσουνε μάλιστα τίποτις από τον 'Εθνικό χαρακτήρα της μουσικής τους, όντας γνωριστήκανε στενότερα με τη Γερμανική σοφία και τέχνη.

Κι ο λόγος θαρρώ έφκολόδετος· γνώριμα χαραχτηριστικό της 'Ιταλικής μουσικής ή τεχνοτροπία· το έξωτερικό· το φανταχτερό· ή μελωδία—ή σάρκα (δίχως όσά κατὰ δυστυχία)· της Γερμανικής ή σοφία· το έσωτερικό· ή άρμονία—τά όσά (μά και με σάρκα και τί σάρκα!)

Ο Τεχνίτης λοιπόν πού παίρνοντας το Γερμανικό σκελετό και χαρίζοντάς του σάρκα από το 'Εθνος του, είναι σε θέση να το φυσήξει και την ψυχή του 'Εθνους του, έφτεξε κι όλας 'Εθνικής μουσικής δίχως να το καλοκαταλάβη. Εκεί πού η 'Ιταλική μουσική όντας όλω· διόλου έξωτερική και

ζώντας μια ψεύτικη ζωή δεν επιδέχεται ούτε την παραμικρή, ξένη σε άρτηνη, 'Εθνική μεταλλαγή. Μάλλα λόγια : όλη της ή αξία, ή βαρύτη κ' ή δύναμη βρίσκονται συγκεντρωμένες στη μελωδία· ή θάψουμε λοιπόν αφοτή τη μελωδία άνέγγιχτη κι άπείραχτη (έννοώ το χαρχτήρα της) και τότες γράφουμε 'Ιταλική μουσική κι όχι 'Εθνική ή θα βγάλουμε την 'Ιταλική μελωδία, μά τότες βγάλουμε κι όλη την 'Ιταλική μουσική, άφου έξω από τη μελωδία της δεν έχει τίποτις άλλο δικό της.

Κ' ένα παράδειγμα φεινότερο : το Ρούσο Γκλίνκα, πατέρα της Ρούσικης έθνικής μουσικής. Ο Γκλίνκα μελετημένος και στις δυό άφτές σπουδαιότερες τότες μουσικές σχολές της έποχής του και την 'Ιταλική και τη Γερμανική. 'Ας άνοιξη ο κ. 'Αξιότης τις ύπερες του Γκλίνκα να δούμε : ή 'Ιταλική έπιρροή έμεινε 'Ιταλιανισμός με δίχως καμιά 'Εθνική χρωματιά κ' έτσι άπαντούμε άρκετά συχνά τις έριες με τις αντιπαθητικές κι άντιαισθητικές κολορατούρες πού άπαντάμε και στην κατακαχημένη τη Λουκία(ν) του κ. 'Αξιότη, με το συμπάθιο, του Ντονιζέττη ήθελα να πώ. Η Γερμανική έπιρροή όμως μεταβλήθηκε όλη σε Ρούσικη έθνική χρωματιά· κ' έτσι βλέπουμε στο Γλίνκα τη Γερμανική σοφία χυμένη σε καινούριους άρμονικούς συνδυασμούς με Ρούσικη χρωματιά, βρίσκουμε πλούσια κ' έθνικά χρωματισμένη όρχήστρα και κάποιο βάθος πού δεν το άπαντούμε σε καμιά από τις γλυκανάλατες ύπερες πού μας άραδιάζει ο κ. 'Αξιότης στη φυλλαδούλα του.

Για όσα ίσα την 'Ιταλική έπιρροή πρέπει να πολεμήσουμε με όλη μας τη δύναμη ή θέμε να προστατέψουμε την 'Ελληνική «μελωδία» (=δημοτικό τραγούδι) κατὰ πού ζητάει ο κ. 'Αξιότης από τ' 'Ωδετο μας.

Την έμπορική μουσική ήν γίνει, από την ύπεραίσαμε την καντσονέττα, πρέπει να πολεμήσουμε ή θέμε να σώσουμε το δημοτικό μας τραγούδι και να θάψουμε ζωντανό στο στόμα του λαού άντις να το μεταλαμψούμε μόνο σε βιβλία και λαογραφικές συλλογές, (πού βέβαια πολύ χρήσιμες κι άναγκαίες). Όλες αφοτές οι έριες κ' οι καντσονέτες κ' οι ύπερίτερες οι Βιεννέζικες κ' οι Φραντσέζικες κ' οι Ταλιάνικες με την έφκολή τους μελωδική, περνούν γλήγορα και δίχως κόπο στο στόμα του λαού, του χαλνούσε το γούστο του, του χαλνούσε το τονικό του αίσθημα, και στο τέλος τον

κάνουνε να ξεχάση ή και να βαρεθῇ το δικό του τραγούδι.

Κ' είναι αλήθεια τρομερό να περπατά κανείς μέσα στην 'Αθήνα κι άντις νακούη το έθνικό μας τραγούδι, να βασανίζουμε τάφτια του οι διάφορες καντσονέτες, οι κλαψιάρικες Νορματρειάτες, των οργανέτων κ' οι σαχλαανάλατες έφτρες κι άνέφτρες χήρες.

Γι' αφοτό, και πρέπει να το πούμε εδώ το κ. 'Αξιότη, βρίσκω πώς αν και μόνη αφοτή την ύπηρεσία πρόσφερε στη μουσική μας ο κ. Νάζος, δηλ. πού έξώρισε από τ' 'Ωδετο τους Ναμπούκους, τις Νόρμες και τον Κρισπίνο, άρκει για να το άφθούνε πολλές άμαρτίες.

Κι ως μη κρυφῇ πίσω από τα δάχτυλά του ο κ. 'Αξιότης να μας πῇ πάλι πώς· «έπαραιτήτως το μορφωτικό μας σύστημα δεν είναι Γερμανικό· δεν είναι Γαλλικό· δεν είναι 'Ιταλικό(!)· είναι 'Ελληνικό(!) με βάσιν μόνον εκείνων των ξένων μεθόδων : τον κλασικισμό», γιατί άπ' όσα βλέπουμε στη φυλλαδούλα του το σύστημα πού όνειρίζεται ο κ. 'Αξιότης δεν είναι ούτε Γαλλικόαν, ούτε Γερμανικόαν, μά προπάντων ούτε 'Ελληνικόαν· είναι άπλούστατα 'Ιταλικόαν και δῇ 'Ιταλικόαν της προπερασμένης γενεάς και τίποτις άλλο.

(Στάλλο φύλλο τελώνει)

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΡΥΘΜΟΙ

Στο φίλο μου Μάξιμο Δωρο

1.

Θά ρθῇς πρὸς τὰ μεσάνυχτα σιγά να μου χτυπήσης
Κι άντις σάν πάντα να με ιδῇς την πόρτα να σου άνοιώ,
Στο δρόμο κάποιο φάντασμα να φεύγῃ θ' άπαντήσης·
Θά μῆς και το σπιτάκι μας θὲ νάβρης άδειανό . . .

2.

Από τη στέγη τη σκεβρῇ και το θαμπό φεγγίτη
Τὸ φεγγαριάτικο καθὼς άπόψε πέφτει φῶς
Τυλίγει σά σε σάββανα το ρημαγμένο σπίτι . . .
Ποτέ του ζωντανότερα δὲ μίλησε ὁ Χαμός.

«Στο χωριό δεν έπηγα από την ώρα πού μ' έντρόπισαες.»

«Θά γίνει τέλος άπόψε ! Πρέπει άντάμα να φύγουμε σ' άλλον κόσμο.»

«Μαζῇ σου ;» της είπε τρομαγμένος.

«Αν αγαπάς τη ζωή σου !» του άπάντησε άμέσως.

«Όχι» της είπε άποφασιστικά.

«Τότες άπόψε θά μας σκοτώσουν» του άπάντησε.

«Και για μένα ὁ χαμός είναι μικρό κακό, γιατί τη ζωή πῶχω δεν τη βαστάω πια· είμαι ντροπισμένη και καταφρονεμένη· μά έσύ τάρταιξες όλα.»

«Έγώ ;» είπε κ' έσηκώθηκε από την όγνήστρα του όπου έκαie τώρα μια μεγάλη φλόγα· «ὁ κόσμος όλος ξέρει πώς δεν ήμουν ὁ πρώτος· έσύ ήσαν πάντα άκουσμένη στο κακό.»

«Γιατί πάντα εύρεθῇκαν άνθρωποι όμοιοί σου πού μ' έγέλασαν. Μά μή χρονοτριβάς, οι δικόι μου σε λίγο θάναι εδώ.»

«Τί έκαμες πάλι ;» της είπε σιμόνοντάς την και σηκώνοντας το χέρι σά ναθελε να την χτυπήσει· «γιατί ήρθες εδώ αὐτήν την ώρα ;»

«Έσύ τάκαμες όλα» του άποκρίθηκε άτάραχη· «αν άφινες τη Μαρία δὲ θά γενόταν άντάρα καμία,

δὲ θά μάθαινε κανένας τίποτα· θά περνούσαμε ζωή χαρισάμενη· μά ήθελησες και σύ να με γελάσεις· και δὲ βαστούσας πια· πάμε, σου λέω !»

«Όχι» της ξανάειπε άποφασισμένος «δὲ φεύγω μαζῇ σου· δὲ σε θέλω. Γιατί ήρθες ;»

«Α» έκαμε εκείνη άχνίζοντας και άνοιγοντας τα μάτια της αθά χαθόμε· ! Νά τους έβλεπες πώς έκαναν σήμερα ! Σε γυρεύουν παντού· θέλουν το θάνατό σου· κανένας τους δὲ μού μιλεῖ· θά ξεπλύνουν λείε όλες τις ντροπές πού τους έφόντωσα με μίας· θά σκοτώσουν και τους δυό μας. Οι δικόι μου είναι άνταμωμένοι με τάρτερια της Μαρίας. Και είναι όλοι άγριαμένοι ! Πάμε, πάμε !»

«Μαζῇ σου όχι, σουπα, δὲ θέλω να γελάσω τη Μαρία.»

«Α, την αγαπάς εκείνην ! μά με το πείσμα σου θά χάσεις τη ζωή σου !»

«Αν ήσουν άλλόποια κἄνε ! Μά σκέψου πόσα έκαμες ! Κ' είσαι πάντα στο κακό άκουσμένη, κ' είσαι γυναίκα άλλουνοῦ, και ὁ άντρας σου θά μας έχωνε στη φυλακή και τους δυό όταν θά τάρεσε.»

«Πάμε» παρακάλεσε άερχονταί.

Στο φῶς της φωτιάς πού έκαie στην άγκωνή σπιθηρίζοντας έφαινόταν κίτρινη, κ' έκοίταζε τρο-

γούρου της μ' άνησυχία. «Όσο ή ώρα περνούσε τόσο δ κίνυνος έγενότου μεγαλειότερος και το φύγι δυσκολώτερο.

«Πάμε» του ξανάειπε δακρύζοντας «αν αγαπάς τους γονίους σου, πάμε ! Θά μας εύρουν· μά τον ούρανό, σου λέω την αλήθεια.» Και σε μια στιγμή άψιόνοντας έπρόσθεσε : — «Οι καταραμένοι με κυνηγούν ! Χαλεύουν τώρα την τιμή τους, άφόντις οι ίδιοι τάκαμαν ! Εκείνοι μ' έδωκαν του άντρός πού δεν αγαπούσα, όταν ήμουν δεκάξη χρονῶ· νήπιο ακόμα. Και τώρα πού μ' άπαράτησε αὐτός δ άφορισμένος, θέλουν να ζῶ μοναχή κι' άπροστάτευτη, και να μην αγαπάω κανέναν, σάν το έρμιο το πουλί ! Α κόσμε κακί !» Και τοῦτα λέγοντας έπιασε από το χέρι το Γιώργη και τον έτράβηξε πρὸς την πόρτα. Κ' έπρόσθεσε άνήσυχη : — «Φεύγα, φεύγα...και μοναχός σου, ή θέλεις !... Για ύστερη φουά έδοκίμασα ναχω την αγάπη σου· Συμπάθησε· μ' έπνιξε ή ζήλεια κ' έκαμα τα σκάνταλα. Μά φεύγα· ή ώρα κλει !»

Ο Γιώργης την έκοίταζε στατικό· και ιδάκρυσε χωρίς να το θέλει.

«Ο Θεός» της είπε απλλά θά σου συμπάθησει, γιατί ή καρδιά σου είναι καλή. «Και έστά-

3.

Ποτέ μου δὲ μὲ τρόμαξεν ἄλλη βραδεὶς ἢ Σελήνη
 Ὅπως ἀπόψε κίτρινη πὺν βγήκε ἀπ' τὸ βουνό . . .
 Ἀγαπημένο πρόσωπο σ' ἐπιθανάτια κλίνη
 Μοῦ φάνη πὼς μοῦ χάριζε τὸ ΧΑΙΡΕ τὸ στεγνό.

4.

Καθὼς ἀπόψε σιωπηλὸ τὸ σκυθρωπὸ φεγγάρι
 Ἀπλόνει ἀπλόνει σάββανα στῆς λίμνης τὰ νερά,
 Κάποιους νεκροὺς μοῦ φαίνεται πὼς καρτερεῖ νὰ πάρη
 Τόσο δλα στέκουν ἄφωνα τριγύρου κοὶ νεκρά . . .

5.

Φαιδρὰ χελιδονάκια μου, περάστε κι' ἀπὸ μένα
 Καὶ τοῦ σπιτιοῦ μου μιὰ στιγμὴ ταράχτε τὴν ἡχώ,
 Μὴν κελαδεῖτε μοναχὰ σὲ σπῖτια ἐντυχιμένα,
 Ἔτσι καλὸ καὶ οἶγουρο νὰ δῆτε γυρισμό.

6.

Στὸ ρημαγμένο κῆπο μας βλάστησε γόνα ἢ χλόη
 Κ' ἐπνίξε τοὺς φτωχοὺς αἰθούς· μονάχα κάπου ἐκεῖ
 Ἡ κρήνη χύνει δάκρυα καὶ κάποιο μοιρολόι . . .
 Μόνη ζωὴ πὺν ἀπόμεινεν ἐμᾶς γιὰ νὰ θρηνηῖ.

7.

Ὅ πόσο δλῆθεια κλάψαμεν ἐπὲς τὸ βράδυ-βράδυ
 Στὸν οὐρανὸ σὰ γύριζον τὰ σύννεφα βαρειά,
 Δὲν ξέρω πὼς βρεθῆκαμε ἀπ' τὸ ἔρμιο σου ρημαδί
 Καὶ σὲ ἀναθυμηθήκαμε πὺν δὲν ὑπάρχεις πιά.

8.

Μόνος ἀπόψε, σὰν καὶ πρὸς κι ὅπως καιροὺς καὶ χρόνια
 Θὰ μείνω μὲς στὴν κάμαρα κι' ἄλλη ζωὴ κομμάτι . . .
 Θὰ κοιμηθῶ καὶ τὰ καλὰ θ' ἀρχίσουνε τριζόνια
 Νὰ τραγουδοῦν τὴ Μοῖρα μου ἀπ' τὴ σβυστὴ γωνιά.

Βραχώρι.

ΚΙΜΩΝ ΓΑΛΑΖΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ ΣΤΟ ΑΛΜΠΟΥΡΟ ρομάντζο σφουγγαράδικο

ΒΓΗΚΕ ΣΕ ΒΙΒΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΔΥΟ ΔΡΑΧΜΕΣ

Θηκε μία στιγμὴ σιωπηλὸς καὶ ἀναμετρίστου τί
 ἔπρεπε νὰ κάμει.

«Φεύγα» τοῦ ξανάειπε ἐκείνη σπρώχνοντάς τον
 πρὸς τὴν πόρτα.

Τώρα ἀκουστῆκαν σκυλιῶν ἀληχτίσματα.

«Ἐρχονται!» εἶπε ἡ Βασιλικὴ χάνοντας τὰ
 φρένα· «φεύγα ἀμέσως.»

«Εἶναι ἀργά!»

«Εἶναι καιρὸς ἀκόμα!» τοῦ ἀπάντησε ἀνοίγον-
 τας τὴν πόρτα «πάρε τὸν κατήφορο, καὶ ἀνέβα στὸ
 χωριὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη ράχη» κρούσου σπῖτι σου ἀ-
 πόψε, καὶ μίσεψε αὐριο γιὰ τὴν ξενιτιά. Γιὰ μένα
 μὴ γνοιастεῖς· δὲν τοὺς σκιάζομαι.»

Μία στιγμὴ ἔμεινε ἀναποφάσιτος στὴν πόρτα.
 Μὰ ἐκείνη τὸν ἀμπώσε μ' ὅλη τὴ δύναμή της ὅξω.

«Θὰ κρουφτῶ ἐδῶ σιμά» τῆς ἐμυρμούρισε βγαί-
 νοντας «ὡς πὺν νὰ φύγουν, ἂ θελήσουν νὰ σοὺ κά-
 μου· κακὸ θὰ φανερωθῶ ἀμέσως.» Κ' ἔτσι λέγοντας
 ἐρδολήσε κατὰ τὸν ἰλαιῶνα.

Ὡς τόσο τὰ ἀληχτίσματα ἀκολουθοῦσαν, κι' ἀ-
 κουόταν τώρα χλαλοὶ καὶ ποδοβολημός, καὶ ἡ
 ἀντάρα ἐγενότου καθε στιγμὴ μεγαλῆτερη, οἱ ἀν-
 θρώποι ἐζέμωσαν βιαστικά στὸ καλύβι.

«Ἐπλάκωσαν» εἶπε μὲ τὸ πὺν της ἡ Μαρία πε-

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Ἐνα βιβλιαράκι μικροῦτσικο μᾶς στάλθηκε
 ἀπὸ τὴν Πόλη. «Τὰ Τραγούδια τοῦ Στρατιώτη».
 Μικροῦτσικο μὰ θαματοῦργό. Πουλήθηκε στοὺς
 δρόμους τῆς Πόλης μιὰ δεκάρα. Ἡ πρώτη ἐκ-
 δοσὴ του, δέκα χιλιάδες ἀντίτυπα, ἐξαντλήθηκε
 σὲ λίγες μέρες. Ἐγινε καὶ δευτέρη ἐκδοσὴ ἀπὸ
 ἄλλες τόσες χιλιάδες. Πάει κι αὐτή.

Νά, κι ὁ ποιητὴς τῶν «Τραγουδιῶν τοῦ
 στρατιώτη» :

Ὁ Θανάσης Κατραπάνης. Τὸ Θανάση μᾶς
 τονὲ ζουγράφισε καὶ μᾶς τονὲ γνώρισε πέρσι ὁ
 Ἰβάνος στὴν ΣΤ' (342 φύλλο τοῦ «Νουμά») καὶ
 στὴν Ι' (348 φύλλο) ἀπὸ τίς «Λιγόλογες γρα-
 φές» του. Τὸν ξέρουν κ' οἱ ἀναγνώστες τοῦ
 «Νουμά» ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ πὺν κάθε τόσο
 δημοσιεύουμε. Ὁ Θανάσης εἶναι φανατικὸς ἐρ-
 γάτης τῆς Ἰδέας μὲ τὴν πέννα—πολλὰς φο-
 ρὲς καὶ μὲ τὴ γροθιά. Ὅπως δὲ χρειάζεται σή-
 μερα πὺν οἱ Μιστριώτηδες ξαπολύσανε ξανά τὴ
 γλώσσα τους.

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΣ ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Β' *

Πρὸς τὸν Κυρ Γιαννάκη Μελά

ἀπὸ Ἀάρσα τῆς 17 Μαγιοῦ 1825
εἰς Γιάννινα.

Δὲ φαίνεται μονάχα, πὼς δὲν ἔλαβα τὰ δύο
 γράμματά σου, καθὼς μοῦ φανερώσεις, μόνε δὲν τὰ-
 λαβα τελείως, γιὰτὶ σὰν τὰ εἶχ λαβεῖ δὲ σοῦ
 παραπονιόμουν στὸ προτητερινό μου ἀποτεκεῖνο,
 ὅπου σοῦ ἔπεσα μὲ τὸν ἀδερφό σου κυρ Πετράκη
 γιὰ τὴ μεγάλη σου σιωπή. Ὅστόσο ἔπρεπε νὰ λάβω
 καὶ τὸ ἕνα μὲ τὸ μέσο τοῦ σπιτιοῦ μου, ὅπου μῶ-
 στεῖλες, καθὼς μοῦ σημαδεύεις· φοβοῦμαι κι' ἀφτά
 τὰ γράμματά σου θελὰ εἶναι πολυκαιρινὰ καὶ γιὰ
 νὰ προφασιστεῖς ἀφορμῆς ὅπου δὲ μῶγραψες τόσο
 καιρὸ τὰ καμώθηκες καινούργια καὶ βρίσκεις αἰτία
 νὰ κλαφτῆς ἀποταμένα, πὼς στ' ἀλησμόνησα γιὰ
 νὰ μὴ σε μαλλώσω μὲ δικιο, ὅπου σοῦ δίνω συχνὰ
 ἀφορμὴ νὰ μὲ θυμᾶσαι, καὶ μαλλώνεις.

Κι' ἀφτὸ τὸ παρχπονό σου ὡς τόσο, ὅτι λογι-
 κι' ἂν εἶναι, φίλε, ἐγὼ γιὰ σπολλάττη σου τὸ γνω-
 ρίζω· γράφε μοῦ ἀπὸ κάποτε, καὶ γράφε μοῦ μ' ὅ τι
 πρόφαση θέλεις.

Μοῦ ἄρρεσε ἡ ἀπόκριση, ὅπου ἔδωκες στοὺς ἐθ-
 γενεῖς φιλέλληνας τῶν Κορφῶν! Κι' ἀληθινὰ ἐγὼ
 δὲ γράφω ἑλληνικά. Πρῶτο, γιὰτὶ δὲν τὰ παραξίρω.
 Καὶ δέφτερο, γιὰτὶ νὰ τὰ ἤξερα πάλε δὲν ἔγραφα,
 ἀφορμῆς ὅπου δὲ θελὰ μ' ἀπεικάζαν ὅσοι θέλω νὰ
 μ' ἀπεικάζουν. Μόνε σὰ μῶδωκες ἀφορμὴ, δόσμου
 καὶ τὴν ἄδεια νὰ σοῦ θυμῆσω κι' ἄλλα· καμπόσα
 πρὸς ἀπόκριση τέτιαν.

Δυὸ μεγάλα φταιξίματα μοῦ· ρίχνουν. Πρῶτο
 πὼς θέλω νὰ χαλᾶσω τὴν κοινὴ γλώσσα. Κατὰ δύο
 τρόπους μορεῖ νὰ νοηθῇ ἡ κοινὴ γλώσσα, ὅπου λένε
 ἢ ἐκείνη δλου τοῦ γένου, ἢ ἐκείνη ὅπου μεταχει-
 ρίζονται οἱ Λογιώτατοι ἑλληνιστάδες. Ἄν θελή-
 σουν νὰ ὀνομάσουν κοινὴ γλώσσα τῶν λογιώτατων,
 ἀποκρίνομαι πὼς δὲν εἶναι κοινὴ· ἀφορμῆς ὅπου δὲν
 εἶναι ἡ γλώσσα δλου τοῦ γένου, μόνε ἰνοῦ παραμι-
 κροῦ μέρου, ὅπου εἶναι νοῦλα ὡς πρὸς ὅλο τὸ γένος.
 Ἄν ὀνομάσουν κοινὴ τὴ γλώσσα δλου τοῦ γένου, μὲ
 συμπαθοῦν νὰ εἰπῶ ἱλιέφτερα, πὼς δὲ· χαλνιέται ἡ
 κοινὴ γλώσσα ἀποτ' ἐκείνους, ὅπου τὴν κρίνουν καὶ

*) Κοίταξε φύλλο 388.

τῶντας θυμωμένη κατὰ γῆς τὴ μπόλια της καὶ
 ἀκουμπώντας τὸ νῶμο της στὸν ὀρθὸ τῆς πόρτας
 ἐσώθ θὰ τοὺς προσμένω!»

Καὶ σὲ λίγο τοὺς εἶδε· ἦταν μιὰ δεκαριά δλοι
 δλοι· μερικοὶ ἐρατοῦσαν στὰ χέρια τους φανάκια κι'
 ἄλλοι ἦταν ἀρματωμένοι μὲ μαγγούρες καὶ μὲ ντου-
 φέκια.

«Ἐπιάκαμε καὶ τοὺς δυὸ» ἐφώνησε, βλέποντάς
 τὴν στὸ φῶς ποῦ ἔβγαῖνε ἀπὸ τὴν πόρτα, ὁ ἀδερ-
 φός της ὁ Κώστας ποῦ ἐφαινόταν πὼς ὀδηγοῦσε τὴ
 σκάθρα «ζῶστε τὸ καλύβι μὴ μᾶς φύγουν!»

Οἱ ἄλλοι τὸν ὑπάκουσαν βιαστικά.

«Τί ζητᾶτε» τοὺς ἐρώτησε ἄγρια ἡ Βασιλικὴ.
 Τρεῖς ἀνθρώποι, τὰ δύο ἀδέρφια τῆς Μαρίας κ'
 ἕνας δικός της ξάδερφος ἦσαν καταπάνου της.

«Ποῦ εἶναι ὁ Γιῶργης» τῆς εἶπε μὲ βραχνή
 φωνὴ ἕνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους.

«Μὴν τῆς μιλεῖς» τοῦ πρόσταξε ὁ ξάδερφός της.
 «Δὲν ξέρω» ἀποκρίθηκε ἡ Βασιλικὴ «ἐδῶ δὲν
 εἶναι» κ' ἐπαραιμέρισε λίγο ἀφίνοντας ἐλεύτερο τὸ
 διάβα.

Οἱ τρεῖς νέοι ἐμπήκαν μέσα κ' ἐκοίταξαν
 ὀλοῦθε προσεχτικά· κι' ἀφοῦ δὲν εὗρηκαν κανέναν
 ἐβγήκαν πάλι ὅξω.

«Κ' ἐσύ» τῆς εἶπε ὁ ξάδερφός της ἀτὶ κάναε
 ἐδῶ τέτοιαν ὥρα;»

«Ἐδῶ μ' ἔφερε ἡ τύχη μου» τοῦ ἀπολογήθηκε
 ἔροβα. «Ἀδέρφια σὰς ἔχω· μὰ γιὰ ἀδέρφια δὲ σὰς
 γνωρίζω· ἐσεῖς ἐκάματε ὅλα τὰ σκάνταλα ἀπὸ τὴν
 ἀρχή· σὰς τῶπα κι' ἄλλες φορὲς, ἐσεῖς, ἐσεῖς οἱ
 καταραμένοι!»

«Τί θὰ κάμουμε μὲ δαύτην;» ἐρώτησε ὁ ἀδερ-
 φός της Μαρίας.

«Ποῖός θὰ χάσει τὴ ζωὴ του καὶ τὴν ψυχὴ
 του γι' αὐτὴ τὴ δημόσια;» ἐφώνησε ὁ Κώστας ἀπὸ
 μακριὰ θὰ τὴ στείλω αὐριο στὴ χώρα, γιὰ νὰ
 κάνει ἐκεῖ τὴν ἐπιστῆμὴ της.»

«Καλὰ λές» τοῦ ἀποκρίθηκαν δυὸ τρεῖς ἀπὸ
 τοὺς ἄλλους.

«Καὶ τώρα» ἐρώτησε πάλι κάποιος.

«Πᾶμε νὰ τόνε βρούμε.»

«Θὰ κρούβεται στὸ λόγγο!»

«Θὰ ξίρει ἡ Βασιλική.»

«Ποῦ εἶναι τος, Βασιλική;»

«Θᾶναι σπῖτι του.»

«Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε!»

«Δὲ μᾶς λές!»

«Πᾶμε ἀπὸ τὸ σπῖτι του» εἶπε ὁ Κώστας «ἂν

τῇ γράφουν, καθὼς συνηθεῖ νὰ τὴν κρίνει καὶ νὰ τὴν προφέρει ὅλο τὸ γένος.

Ἐνας ζωγράφος, ὅπου θέλει νὰ δείξῃ τὴν εἰκόνα ἐνὸς τραντάφυλλου γιὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι, πῶς αὐτὸ εἶναι τραντάφυλλο, θελὰ πασίσση, μὴ φαίνεται νὰ μιμηθῇ τοῦ φυσικοῦ τραντάφυλλου καὶ σχῆμα καὶ χρώματα, θελὰ φτιάξῃ τὰ φύλλα καθὼς τᾶχει τὸ τραντάφυλλο καὶ θελὰ τὰ βάρψαι πράσινα καὶ τὸ μπομποῦκι πάλαι τὸ ἴδιο καὶ κόκκινο. Ἄν τὸ ζωγραφίσῃ μ' ἀλλιώτικον σχῆμα καὶ μ' ἄλλες βαφές, μήτε ἀληθινὴ εἰκόνα τραντάφυλλου θέλα παραστήσῃ, μήτε θέλα τὸ γνωρίσῃ κανένας. Κι' ἂν θελήσῃ ὁ ζωγράφος νὰ δικαιολογηθῇ πῶς τὰ φύλλα τᾶβαψε σταχτιάρινα καὶ τὸ μπομποῦκι μελανὸ καὶ τῶδωκε καὶ διαφορετικὸν σχῆμα, ἀφορμῆς ὅπου τέτιον σχῆμα καὶ τέτια χρώματα εἶχαν ἔναι καὶ τὸ τραντάφυλλο, ὅπου γίνονταν παλιοῦθι στὴν Αἴγυπτον, ὅπου εἶται τὰ ὁμορφώτερα κι' ἐβωδιαστικώτερα τραντάφυλλα τοῦ κόσμου, δὲ θαρρῶ νὰ μὴν τοῦ εἰποῦν ἐφ' αὐτοῦ. Κυρ ζωγράφε, εἰσαι πολὺ προκομμένος, γιατί ξέρεις ὡς καὶ τὰ τραντάφυλλα τῆς παλίας Αἴγυπτος, μόν' ἡμεῖς δὲ γλέπομε σὲ τάφτη τὴν τεχνικὴ σου εἰκόνα τὸ τραντάφυλλο, ὅπου γνωρίζομε.

Ἡ γλώσσα μας ζωγραφίζει τὴν ὁμιλίαν μὲ τὴν προφορὰ καὶ στὸ χαρτὶ μὲ τὰ ψηφία, τὰ λόγια, ὅπου παρασταίνουσι τὰς ἰδέας μας. Τώρα ἀνίσως κι' ὁ ζωγράφος ἀπὸ τὰ παλὰ τραντάφυλλα τῆς Αἴγυπτος, εἰπεῖ κανενόθεν, μὴ τηρᾷ τὸ σχῆμα καὶ τὰ χρώματα τοῦ τραντάφυλλου, ὅπου ζωγράφισα, μόνε βάλε μὲ τὸ νοῦ σου τὸ σχῆμα καὶ τὰ χρώματα τοῦ τραντάφυλλου ὅπου γνωρίζεις, καὶ τότες γλέψεις σὲ τάφτη τὴν εἰκόνα τὸ τραντάφυλλο τοῦ περβολιοῦ σου μ' ὅλες τὰς χάρες καὶ τελειότητες τοῦ τραντάφυλλου τῆς παλίας Αἴγυπτος, δὲ θαρρῶ νὰ μὴ τοῦ ἀποκρίνουνταν πάλαι, πῶς ὅσα λέει, πρέπει νὰ εἶναι σοφὰ, γιατί δὲν ἀπεικάζονται μόνε βρίσκει ἄλλος καὶ τὴν ἀληθινὴν εἰκόνα τοῦ τραντάφυλλου ἀπὸ τὸ περιβόλι τοῦ κι' ὁμορφιά καὶ μυρουδιά γιὰ τὰς χεῖρες τοῦ, τὴν ἴδιαν ἀπόκρισιν θελᾷ δίνει καὶ σ' ἐκεῖνον, ὅπου νὰ ἤλεγε, μὴ σὲ κόφτει γιὰ τ' ἀλλιώτικα ψηφία στὸ γράψιμο· πρόσφρα τὰ σὰν πῶς συνηθεῖς νὰ τὰ προφέρεις στὴν ὁμιλίαν σου, καὶ κρίνε καθὼς δὲν κρίνει κανένας ἀπὸ τὸ γένος στὴ γλώσσᾳ ὅπου σὲ διδάχων καὶ τότες νοιώθεις τὰς χάρες τῆς ἑλληνικῆς στὴ δική σου.

Τὸ δέφτερο φταίξιμό μου εἶναι πῶς καταφρονῶ τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσᾳ. Ἐχω ὅλη τὴν χρειάζουμένη ὑπόληψιν γιὰ τάφτη ἐξ αἰτίας τοῦ στολισμοῦ ὅπου μπορεῖ νὰ δώκῃ στὸ πνεῦμα μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν καλῶν Συγγραμμάτων τῆς. Καθὼς ἔχω ὑπόληψιν καὶ γιὰ τὰς ἑλληνικὰς μονέδας, ὅπου μποροῦν νὰ στολίσουν ἕνα μουσεῖο. Μόνε θέλοντας νὰ κάμω μοιράδι ἀπὸ τὰ πλοῦτη τοῦ πνευματικοῦ μου μὲ τὸ μέσο τῆς σὲ δόσους δὲ γνωρίζουν ἀφ' ἡ τῇ γλώσσᾳ ἢ δὲ μποροῦν νὰ τὴ μάθουν, δὲ θελ' ἀκούσω τὸ σπολλάτῃ ἀπὸ κανέναν· ἀφορμῆς ὅπου θελα ζωγραφίσω τραντάφυλλα τῆς παλίας Αἴγυπτος. Καθὼς σὲ θελήσω νὰ ψωνίσω μὲ τὰ πλοῦτη τοῦ μουσεῖου μου, θελ' ἀπομείνω ἄδειος. Χρειάζεται γλώσσα τοῦ καιροῦ μου στὸ στόμα μου γιὰ νὰ φανερώω τὰς ἰδέας μου, καὶ μονέδα τρεχούμενη στὸν κόρφο μου γιὰ νὰ προφταίνω τὰς χρεῖες μου. Δὲν καταφρονῶ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἀπατά τοὺς ἀξιοτίμητα. Μόνε τὰ τιμᾶω κ' ἐκεῖ ὅπου γένεται, κι' ὅχι ὡς ἐκεῖ, ὅπου νὰ καταφρονέσω κατόπι τὸ ἀληθινὸ μου συμφέρο.

Ἀποκρίθηκα καὶ στὰ δύο μου φταίξιμα συντομα. Ἀφορμῆς ὅπου ὁ σκοπός μου ἦταν ὅχι ν' ἀπολογηθῶ μόνε νὰ σοῦ θυμίσω ἐκεῖνα τὰ ἴδια, ὅπου ξέρεις κι' ἐγὼ σου. Ἡ πρόληψιν ὡς τόσο, ὅπου εἶναι ὁ θανάσιμος ὄχτρος τῆς ἀληθινῆς μαθητικῆς, δὲν ἀφίνει ἀνένγγιγον κανένα νοῦ κι' ἀφ' ἡ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῶν σοφῶν παραλογισμῶν, ὅπου κάνουν καμπόσοι. Ὁ ἄτοπος καὶ ξέφραγος ζῆλος γιὰ μιὰ νεκρὴ γλώσσᾳ δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ προέρθῃ, χωρὶς ἀπὸ πρόληψιν γεννημένην στὸ μυαλὸ ἐκείνων, ὅπου βρίσκονται οἱ παντελεῖς φτώχια ἀπὸ ἀληθινὰ καὶ καθαρὰς ἰδέας. Ἐνας ὅπου θέλει νὰ δείξῃ τὴν προκοπὴν τοῦ καὶ τὴ δείχνει δίχως νὰ τὸν ἀπεικάζουν, εἶναι σὰν ὁ διδάχος, ὅπου κρίνει ἀμερικανικὰ ἢ κενέζικα σ' ἐκείνους ὅπου δὲν ξέρουν ἄλλο ἀπὸ ρωμαϊκά. Ἄμα φοβᾷται ὁ προκομμένος μὴ τὸν εἰποῦν ἀμαθὴ σὰν κρίνῃ τὴ γλώσσᾳ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ὅπου εἶναι στὸ κατάστιχο τῆς ἀμάθειας, τὸ πλῆθος δὲ μπορεῖ νὰ τὸν ὀνομάσῃ προκομμένο, ἂν ἑλληνίζῃ γιατί δὲν τὸν ἀπεικάζει· δὲ μπορῶ νὰ τὸν ὀνομάσω ἀμαθὴ, ἂν μιλάει κοινὰ· γιατί πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινὰ ἀμαθὴς, ὅπου νὰ γένῃ παρόμοιος ἀπόφασιν ἐναντίον τοῦ. Ἐπαινέται λοιπὸν γιὰ προκομμένους καὶ κατηγορεῖται γιὰ ἀμαθὴς ἀπὸ τ' ἐκείνους, ὅπου συλλογιῶνται ἀχαμνὰ σὰν καὶ τάφτον, ὅπου φοβᾷται τὰς κατηγορίας τοῦ. Οἱ τέτιοι ὡς τόσο τὸ ἔχουν

γιὰ κᾶρκημά τοῦς, καὶ τεντώνονται παρκογγωμῆνοι γιὰ τὴν προκοπὴν, ὅπου κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦς, τοῦς ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κι' ὅπου καταλήθεται, δὲν παραλάζει ἀπὸ μιὰ χρυσῇ τρίχᾳ, κι' ἀφ' ἡ μισότριβη καὶ παλιά, ὅπου στολίζει τὸ ψωριασμένο καὶ τρύπιον τομάρι ἐνὸς ζώου, ὅπου μετὰ βίας ἀνασαίνει κι' ὅσο σέρνεται· ὡχ γέλοια ὅπου μῶρχουνται ἄντα λαχαίνω ἀπὸ κακὴ μου τύχη ἀνάμεσα σὲ λογιώτατους! Μόνε ἤδρα τὸ γιαιτρικόν. Τοὺς ἐχάρησα τὸ ἕνα ἀφ' ἡ, γιὰ νὰ γλυτρώσω τὸ ἄλλο. Ἄμ πῶς νὰ κάμω; νὰ τὰ χάσω καὶ τὰ δύο; ὅποτε μοῦ κρίνουν τοὺς ἀφουγκράζομαι μὲ τὸ ζερβὸ καὶ καμῶνομαι πῶς δὲν ἀκούω μὲ τὸ δεξιόν.

Τὰ γράμματα ὅπου γράφω τῶν φίλων μου ὅπου στοχάζονται σὰν κ' ἐμένα, εἶναι γιὰ τάφτους καὶ γιὰ τ' ἐμένα, ὅπου θέλει νὰ εἰπῇ, δὲν πρέπει νὰ βάνομε μαργαριτάρια στὸ σκύφο ὅπου χρειάζονται βαλανίδια, γιατί τὸ ἐξοδὸ πάναι χαμένο.

Ἦγίαινε, ἀγάπη με καὶ γράφε μου ὅποτε θυμᾷσαι.

Ο ΒΗΛΑΡΑΣ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

καὶ πουλιούνται στὸ Βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» δρ. Α.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ :

Σὰ λάμπει ὁ ἥλιος—Μιὰ κριτικὴ—Ἐνωσις θὰ πῇ δύναμις—Τρομοκρατία—Μάθησις καὶ λεπτέρια—Ὁ «Συγγραφεὺς»—Ἐπίλογος—Ἐκατὸν πενήντα—Διαγωνισμός γιὰ τὴ γλώσσᾳ 1904—Ἡ γραμματικὴ τοῦ Ροντάκη—Λεπτέρια καὶ μάθησις—Τὸ δὴτὸ τοῦ Νεσμία—Ἐνα γράμμα—Οἱ παράδες—Διαβάζοντας τὰ Πάτρια—Σκευοῦτες—Ἡ κλωστή—Ἐνα νόστιμο ἐπιχειρήμα—Ξενισμός—Ταχυδρομὸς, ταχυδρομεῖο, πόστα—Ἐνας ἕνας—Τὶ λέγεται γλώσσα—Ἀνοιχτὸ γράμμα—Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικὰ μας—Ὁ Ἀντρέας καὶ ἡ γυναῖκα—Ὁ κ. H. Krüger—Τὸ φεγγάρι—Ἡ χημεία τοῦ λαοῦ—Μαρία Ἑλένη—Καλοσύνη καὶ Διάβασμα—Δίγα λόγια—Ὁ Μεσοσάξερης—Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά—Πρωτοχρονιάτικο—Ἀγάπη—Πέρα πέρα—Ὁ Νουμάς—Γράμμα στὴ Μυριέλλα.

δὲν τότε βροῦμε, εἶναι μέρα κι' αὔριο· δὲ θὰ μὰς γλυτώσει!

«Πάμε» ἀποκρίθηκαν οἱ περισσότεροι.

Κ' ἔξελινθον.

«Στοῦ θεοῦ τὴν κατάρα!» τοὺς ἐφώναξε ἡ Βασιλικὴ μπαίνοντας στὸ καλύδι.

Τὸ ἴδιο βράδι, τὴν ὥραν ποῦ ὁ ἀγιογράφος καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἐδειπνοῦσαν περίλυποι καὶ ἀμίλητοι στὸ κατῶγι, ἡ Μαρία ἐχτυποῦσε στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦς. Ἡ Εὐθυμιά ἐπῆγε νὰ τὴν ἀνοίξῃ, μὰ βλέποντας τὴν κορασίδα τὴν ἔκλεισε πάλαι ἀμέσως μὲ ὀρμή!

«Ἀνοίξε» εἶπε ἡ Μαρία «πρέπει νὰ σὰς μιλήσω!»

«Ποιὸς εἶναι;» εἶπε ὁ ἀγιογράφος ἀχνίζοντας.

«Εἶναι ἡ Μαρία» τοῦ ἀπολογηθῆκε ἡ γρηὰ ἀνήσυχ.

«Καὶ δὲν τῆς ἀνοίγεις, μπερὶ γυναῖκα; ὅπως ἦρθαν τὰ πράγματα τὸ καλῆτερον εἶναι νὰ τὴν πᾶρει!»

Ἡ γρηὰ ἀνοίξε πάλαι καὶ ἐμπῆκε μέσα ἡ Μα-

ρία ἀχνὴ καὶ ταραγμένη.

«Ποῦ εἶναι ὁ γιός σας» ἐρώτησε χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ.

«Ἐχε ὑπομονή, θυγατέρα, καλῶς ἐκόπιασε στὸ σπῆτι μας, κανένας δὲ θὰ σὲ διώξῃ· ὁ Γιώργης θάρρει σὲ λίγο...» Ἔτσι εἶπε ὁ ἀγιογράφος καὶ τὴν εἰσήγαγε γιὰ νὰ τὴν φιλήσῃ.

«Τόνη κυνηγοῦνε» εἶπε ἡ Μαρία σταματῶντας μὲ τὸ χεῖρ τὸ γέροντα· «ἐπόψε θέλουνε νὰ τὸνε σκοτώσουν!»

«Δυστυχία μας» ἐχοῦγιαξε ἡ μάνα χτυπῶντας τὸ κεφάλι τῆς ἀπὸ τὰς τῶμαθες;»

«Καὶ σὺ» τῆς εἶπε ὁ ζωγράφος ἀναστενάζοντας καὶ κοιτάζοντας τὴν γλυκὴ ἐδὲ χαιρέσαι γιὰ τὸ κακὸ τοῦ, ἀφοῦ ποῦκαμε κακὸ, μόνε ἦρθε ἐδῶ;»

«Σὰς λυπήθηκα τοὺς ὄρφανους» τοῦ ἀπάντησα κλαίγοντας ἀκαί... τὸν ἀγαποῦσα τόσο ποῦ μ' ἐπόνεσε πάλαι ἡ ψυχὴ. Μὰ ποῦ εἶναι τὸς;»

«Δὲν ξέρομε» ἀπολογήθηκα μ' ἕνα στόμα. κι' ὁ ζωγράφος ἐπρόσθεσε ὑπομονητικὰ καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὸν οὐρανόν:—«Τὸ διορισμένο θὰ γίνῃ, τί νὰ τοῦ κάμω ἐγὼ δὲν ἠμποροῦν γέροντας;»

«Μὴν εἶναι στὸ καλύδι» ἐρώτησε ἡ Μαρία ἐνώνοντας ἀπελπισμένα τὰ χεῖρα τῆς.

«Δὲν ἦταν ἐκεῖ» εἶπε ἡ γρηὰ σκιασμένη «ἄλλὰ μπορεῖ νὰ πῇγε.»

«Ἄν εἶναι ἐκεῖ, εἶναι χαμένος» εἶπε ἡ κόρη πικρά.

Ἡ γρηὰ ἐχοῦγιαξε πάλαι.

«Μὴν κράζεις τὸ κακὸ πρὶ γίνεῃ» τῆς εἶπε ὁ ζωγράφος περίλυπος· ἀκαίρῳ ἔχομε γιὰ νὰ κλάψουμε. Μὰ τώρα ἂς πᾶμε ἀπάνου. Μαρία, ὅ,τι κι' ἂν γίνῃ, ἢ ζῆσῃ ἢ πεθάνῃ, θάσαι πάντα θυγατέρα μου.»

Οἱ γυναῖκες τὸν ἀκούσαν. Ἡ γρηὰ ἐξεκρέμασε τὸ μαῦρον λυχναρί ἀπὸ τὸν τοῖχο καὶ ἐκίνησε πρῶτη γιὰ ν' ἀνεβῇ τὴ σκάλα, ἡ Μαρία τὴν ἀκολούθησε καὶ ὁ ζωγράφος στερνόν. ἔρχετον κατόπι τοῦς. Σὰν ἀνεβῆκαν ἀπάνου, ἐσταθῆκαν ἀθελήτα καὶ οἱ τρεῖς μπρὸς στὸ μεγάλο τὸ κόνισμα, ἐσταυροκοπηθῆκαν καὶ τὰ χεῖρα τοῦς ἐπρόφεραν μιὰ μυστικὴ προσευκὴ. Ἐπειτα οἱ γυναῖκες ἐκλάψαν, κι' ὁ ζωγράφος ἔμεινε σιωπηλὸς καὶ στοχαστικὸς.

Ἐαφνοῦ ὅμως ἀκούσαν τὴν πόρτα, ποῦ ἡ γρηὰ εἶχε λησμονήσει νὰ τὴν μανταλώσῃ, νὰ ἀνοίγῃ μ' ὀρμὴ καὶ νὰ ξανακλεῖ χτυπῶντας κι' ἀκούσαν κι' ὅλας τὰ βιαστικὸν σύρσιμο τοῦ μάνταλου.

«Εἶναι ὁ Γιώργης» εἶπε ὁ ἀγιογράφος μ' ἕνα

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἑξωτερικὸν δρ. χρ. 12 1/2

Γιὰ τὰς ἐπαρχίας δεχόμενος καὶ τρεῖς (3) δρ. τὴν τριμηνία συντρομής.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴν του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πωλῶνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίθκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἑθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ κίθκι Γιαννοπούλου (Χαντεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας, Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ πρότυπο σκολειό—Καὶ οἱ δημοδασκάλοι;—
Κλαύσατε μὰ καὶ συλλογιστεῖτε!—Ὁ ἀδερφὸς τοῦ Μιστριώτη.

ΕΝΑΣ σταθμὸς στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα, καὶ σταθμὸς σημαντικὸς, τὸ «Πρότυπο Δημοτικὸ Σκολειό». Στὴν πρώτη σελίδα δημοσιεύουμε τὴν προκήρυξιν τῆς ἐφορίας του. Δὲν τὴ δημοσιεύσαμε στὸ περασμένο φύλλο, δὲ βγάλαμε τσιμουδιά ἴσαμε τώρα, γιατί ἀφῆσαμε νὰ μιλήσει πρῶτα ὁ ἄλλος τύπος, ὁ «ὀρθοφρονῶν», ὁ «πατριωτικὸς», ὁ «σώφρων», νὰ μᾶς πει τὴ γνώμην του, νὰ μᾶς φωτίσει.

Καὶ μᾶς εἶπε τὴ γνώμην του φρόνιμα, πατριωτικά, σοφά, καθὼς πάντα καὶ—καθὼς πάντα—μᾶς φωτίσει. Σπολλάτη του. Πρέπει νάλλαχτεῖ τὸ παιδευτικὸ σύστημα μὰ νὰ μὴν πειραχτεῖ ἡ γλώσσα. Δεύτερο σπολλάτη. Πρέπει τὸ παιδί στὸ σκολειό νὰ μαθαίνει πράγματα καὶ ὅχι κούφιας λέξης, μὰ μὲ τὴν καθαρεύουσα—μὲ γλώσσα διηλ. πού νὰ μὴν τὴ νιώθει. Τρίτο σπολλάτη καὶ τράβα κορδέλλα. Πού νὰν τοὺς παρακολουθῇ κανεὶς ὅς ὅλες τὶς σοφές τοὺς σκέψεις; Πού καιρὸς καὶ τόπος καὶ ὁρεξὶ νὰ παντῆσαι κανεὶς χωριστὰ σὲ κάθε τοὺς σοφὸ ἐπιχείρημα;

Ἐχουμε δίκιο, χίλιες φορές δίκιο. Γιατί ἂν εἶχαν

δεῖλὸ χαμόγελο.

«Ἄς εἶχε δόξα ἡ Παναγία» εἶπε ἡ Μαρία «δὲν τὸν εὗρεκαν.»

«Τὸ παιδί μου εἶπε ἡ γρηὴ κλαίοντας.

Σὲ μία στιγμὴ ὁ Γιώργης εὐρέθηκε ἀπάνου. Ἦταν ἀχνὸς καὶ λαχνασμένος.

«Μὲ κυνηγοῦνε» εἶπε εὐτὺς χωρὶς νὰ καλησπερίσει καὶ ἐκάθισε σ' ἓνα σκαμνί. «ἐπλάκωσάν, τί θὰ κάμουν δὲν ξέρω!»

«Ὁ παιδί μου» τοῦπε ἡ γρηὴ «τί φαρμάκια μᾶς δίνεις στὰ γεράματα.»

Ὁ γέροντας τὸν ἐκοίταξε περίτρομος, ἡ Μαρία ἤρθε σιμά του.

«Ἐπλάκωσαν» ξανάειπε ὁ Γιώργης «μὰ ἡ Μαρία τί θέλει;»

«Ἦρθε νὰ σὲ γλυτώσει, καταραμένη» τοῦπε ὁ ζωγράφος μὲ βραχνή φωνή ἀτέτοια γυναῖκα ἀληθινὰ δὲ σοῦπρεπε.»

«Δὲν τὸν θέλω, εἶπε μὲ ἀπόφαση ἡ κόρη «εἶναι πάρα πολὺ ἄσωτος. Μόνο τὸ θάνατό του δὲν ἤθελα. ἐγὼ θὰ πάω σ' ἓνα μοναστήρι νὰ κλειστώ γιὰ πάντα, ἀφοῦ δὲν μπορῶ κυρὰ πλιά νὰ γυρίσω στὸ σπίτι μου.»

Ἦ γρηὴ ὡς τόσο ἐκλαιγε ἀπὸ τὴ σκιάξιν της,

ἄδικο, ἐπὶ πατριώτες πού εἶναι, μοναχοὶ τοὺς θὰ πηγαίνανε νὰ κρεματοῦνε γιὰ νὰ μὴ δοῦνε τὸ ἔθνος νὰ κρεμιέται ἀλάκαίρο κάτω ἀπὸ τὴν ὀρθοφρονίαν τοὺς καὶ κάτω ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸ τοὺς. Νὰ μὴ μᾶς βασκαθοῦν!

*

ΝΑ οὐρλιάζει ὁ Μιστριώτης γιὰ τὸ «Πρότυπο Δημ. Σκολειό», τὸ βρῖσκουμε φυσικὸ. Νὰ ξεφωνίζει ἡ «Ἑστία» τὸ σπαρχατικὸ (ἄχ! βᾶχ!) «Κλαύσωμεν τὴν Ἰδέαν!» (προσοχή, κ. στοιχειοθέτη!), ἄλλο φυσικὸ καὶ αὐτό. Νὰ ξεριζώνει τὸ μουστάκι του ἀπὸ τὸ θυμὸ ὁ λογιωτακιστὴς κ. Κανελλίδης, νὰ ξεκαλλιάζεται ὁ κ. Πάπ, νὰ κεραυνολοῦν οἱ κκ. Σίμος, Γιάνναρος, Γιολντάσης, Τσοκόπουλος, Χαϊρόπουλος, Πανῆς, Τραμπακουλόπουλος καὶ Ἀναστασόπουλος ὁ Κεχηναῖος, δὲν ἔχει γιὰ μᾶς καμιά σημασία. Ἔτσι τοὺς συμφέρει καὶ ἔτσι λένε. Ζήτημα κυκλοφορίας καὶ δῶ.

Μὰ νὰ βγαίνουν καὶ οἱ δημοδασκάλοι καὶ νὰ φοβερίζουν πὼς θὰ κάμουν καὶ θὰ δείξουν ἂν κουνήθῃ ὁ βούρκος τοῦ σημερινοῦ σκολειοῦ καὶ ἂν καθαρῶνται ἡ ἀκόμα πὺθ βουρκωμένη γλώσσα του!

Ἰσαμε τώρα θαρροῦσαμε πὼς πρῶτοι πρῶτοι οἱ δασκάλοι θὰναι ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὸ σημερινὸ «καθεστὸς» καὶ πὼς, ἀπὸ ἀνάγκη, τὸ ἀνέχονται. Καὶ θαρροῦσαμε ἀκόμα, μὰ καὶ ἔχουμε τόσους φωτισμένους δημοδασκάλους μὲ τὸ μέρος μας, πὼς πρῶτοι πρῶτοι αὐτοὶ θὰ σηκώσουν τὴν ἀπολυτρωτικὴν σημαία καὶ θὰ ζητήσουν νὰ ξεκρεμάσουν τὸ συφοριασμένον Ρωμιόπουλο ἀπὸ τὰ τοιγῆλια τοῦ σκολαστικισμοῦ. Μὰ, φαίνεται, πρέπει νὰ πελπιστοῦμε καὶ ἀπ' αὐτούς. Μούγλα σκληριὰς πλακώνει καὶ τὸ δικό τους τὸ μυαλό. Δασκάλοι καὶ αὐτοὶ, σὰν τοὺς ἄλλους τοὺς δασκάλους τῆς ρουτίνας. Νά, γιατί βρῖσκουμε σωστὰ καὶ τὰ χειροκροτοῦμε ὅσα ἐπιγραμματικὰ ἔγραψε γιὰ δαύτους ἡ «Ἀκρόπολις» τῆς Τρίτης:

«Ἄν κηρυχθῶν καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι κατὰ τῆς ζωτικῆς μας γλώσσης, τότε πρέπει καὶ περὶ αὐτῶν» ἡ ἀλλάξωμεν ἰδέας. Καὶ νὰ ἀρχίσωμεν παρακαλοῦντες νὰ ἔλθῃ καμμία Κυβέρνησις, ἥτις νὰ τοὺς ξανακαθίστῃ εἰς τὰ θρανία καὶ νὰ τοὺς μάθῃ γράμματα.»

Ναί, γράμματα νὰ μάθουν καὶ οἱ δημοδασκάλοι, ΓΡΑΜΜΑΤΑ, γιὰ νὰ νιώσουν ἐπιτέλους τί μεγάλη σημασία ἔχει τὸ Ζήτημα.

*

ΣΤΟ περίφημο «Κλαύσωμεν τὴν Ἰδέαν!» τῆς «Ἑστίας» ἀπάντησε ὁ Ἰδᾶς μὲ τὸ «Κλαύσατε!» πού τυπώθηκε στὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς Δευτέρας.

«Κλαύστε, τοὺς λέει, ὅσο θέλετε, μὰ καὶ συλλογιστεῖτε: Μήπως αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι τὸ μεγαλύτερο φταῖμα τῆς δημοτικῆς μας παιδείας, ὅτι δηλ. ἀντὶ νὰ μεταχειρίζεται γιὰ ὄργανον διδασκαλίας τὴ ζωγανὴ γλώσσα, μεταχειρίζε-

ται τεχνητὴ καὶ ἄχρωμη καὶ φραχκατικὴ (κατὰ τὸ Ροῖδη);

Κλαύστε τὸ λοιπὸν. Ὡς τόσο κοίπει νὰ σφουγγίσαι τὰ μάτια σας γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ δεῖτε τὴν Ἀλήθειαν. Νὰ σφουγγίσαι λίγο καὶ τὴν ψυχὴν σας.

*

ΣΤΑ φαιδρολογήματα καὶ χυδαίολογήματα πού ξαναμάσσησε γιὰ χιλιοστὴ φορά ὁ Μιστριώτης στοὺς «Καιροὺς» τῆς Κεριακῆς, δὲ θὰ ἐπαντήσουμε. Ναί, εἴμαστε προδότες, εἴμαστε ἀγράμματοι, εἴμαστε ἀδιαφορεῖς τῆς ὥρας μας γλωττήρας, εἴμαστε «ὀλετῆρες τοῦ ἔθνους», εἴμαστε ὅ,τι διάβολο θέλει. Μὰ νὰ, τί εἶναι καὶ λόγου του. Κάποιος ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, τὴν πατρίδα τοῦ κύρ Μιστριώτη, μᾶς ἔστειλε τὸ χαριτωμένον καὶ σημαντικό αὐτὸ χαρτάκι:

.... Μιστριώτης βοσκός, ἐκ χωρίου ἀπέχοντος δύο ὄρας ἀπὸ τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας Μαντινείας, κειμένου εἰς τὰς ὑπορείας τῆς ἐξ ἀνατολῶν περιβαλλούσης τὸ τετραγώνον πεδίον ὁροσειρᾶς, οἰκῶν ἐν Τριπόλει ὡς τὰ πολλὰ, ἀδελφὸς τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Γεωργίου Μιστριώτη ΣΥΣΤΑΣΕΙ ΑΥΤΟΥ ἔχει διορισθῇ ΑΡΧΟΜΙΣΘΟΣ ΦΥΛΑΞΕ τῶν ἐν Μαντινείᾳ ἀρχαιοτήτων ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας ἀντὶ δραχμῶν ἐβδομήκοντα κατὰ μῆνα. Οὐδέποτε μεταβαίνων εἰς Μαντίνειαν, οὐδὲ φροντίζων τὸ ἐλάχιστον, ἀδιαφορεῖ νὰ συλῶνται αἱ ἐκεῖ ἀποκεκαλυμμέναι ἀρχαιοῦτες ὁσημέραι ἀκωλύτως κατακοπτόμεναι καὶ μεταφερόμεναι ὡς οἰκοδομήσιμον ὀλικῶν ἀγροικῶν καὶ οἰκίσκων τοῦ ὁμόρου χωρίου Πικέρι.

Νά, πατριωτισμὸς μὴ φορὰ! Ψέματα; Ὁ Μιστριώτης πρέσβος τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας. Ὁ ἀδερφός του, ὁ τσοπάνος, εἶναι ἀργάμισθος τῆς ἐξ. ἐταιρείας. Καὶ...σώσωμεν τὴν γλώσσαν!

ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ

ΤΟΥ ΒΕΡΓΙΔΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

καὶ τυπωμένα στὴν Τυβίγγην

ΠΟΥΔΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΚΑΙ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ἙΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΧΑΤΖΗ-
ΛΟΥΚΑ ΔΡΑΧ. ΜΙΑ

Καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ Νουμά, στὰ γραφεῖα μας,

Δεφτὰ—50—Δεφτὰ

καὶ ἀνάμεσα στὸ παράπονό της ἔλεγε:—«Τί ξαφνικὰ μοῦ μελλόνταν στὰ γεράματα» καὶ ἀκράτητα ἐχούγιαζε τώρα.

Μὰ ἀπὸ τὰς φωνάς της ἀνταρρίζονταν οἱ γειτόνοι, καὶ τῶν σπιτιῶν οἱ πόρτες ἀνοίγονταν τῶρα καὶ ἔβγαине στὸ δρόμο ὁ κόσμος γιὰ νὰ μάθει τί εἶχε γίνει στὸ σπίτι τοῦ ἀγιογράφου, γιατί ὅλοι ἐπρόσμεναν θετικὰ τὸ σκοτομῶ τοῦ Γιώργη ἐκεῖνο τὸ βράδι. Κ' ἔβγαίναν οἱ γυναῖκες στὰ παράθυρα καὶ ἐκρεμεῦσαν φωτερὰ στὰ παραθυρόφυλλα θέλοντας νὰ βλέπουν τί ἐγενότου στὸ δρόμο ἢ καὶ νὰ ἀντικρῦσουν τὸ λείψανον τοῦ ἀδικοθάνατου, ἂν ἤθελαν τὸ φέροι ἀπὸ τὸν κάμφο. Κ' ἐγινόταν τῶρα, τὴ νύχτα, στὸ ἥσυχο χωριό, βοή καὶ βιββοῦρα καὶ κάπου κάπου γυναῖκα ἀκούσαν νὰ κλαίει, καὶ τὸ πλῆθος ἐγινότου πάντα περισσότερο.

Ὅλοι ἐρωτιδῶνταν τί ἔτρεχε.

Μὰ ξάφνου πάλι ἀκουστῆκαν βιαστικὰ πατήματα καὶ βραχνές φωνές θυμωμένες ἀνθρώπων ἀποφασισμένων. Κι' ὁ κόσμος εἶδε τὴν ἀρματωμένην σκάθρα, μὲ τὰ ντουφέκια της καὶ τὰ φανάρια της, ποῦ ἔτρεχε τώρα πρὸς τὸ σπίτι τοῦ ἀγιογράφου καὶ ἀμέσως ὅλοι ἐκατάλαβαν τί ἐμελλε νὰ γίνει. Μία στιγμὴ ὁ κόσμος ἐτσώπασε καὶ ἀναρρίτιασαν ὅλοι.

Μὰ οἱ ἀρματωμένοι εἶχαν ἔρθει τώρα σιμά, ἀμπω-
ναν τοὺς ἀνθρώπους, ἐβρίζαν μὲ φωνές τὸ Γιώργη καὶ τὸν ἐρεβρίζαν:

«Ἀπάνου εἶναι ὁ κερατᾶς» εἶπε ὁ Κώστας ἀπλόνοντας τὸ χεῖρ του κατὰ τὸ σπῖτι.

«Δὲν πρέπει νὰ γλυτώσει ὁ ἄτιμος» εἶπε ἓνα ἀπὸ τὰ δέξια τῆς Μαρίας.

«Στάθην!» «Νικόλα!» «Πέτρο!» καὶ ἄλλα ὀνόματα ἀκούονταν τώρα μέσα στὴ χλαοή.

Μερικοὶ ἤβελαν νὰ τοὺς σταματήσουν.

Ἀλλὰ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος ἐβγήκε τώρα μία φωνή, πού πολλὰ στόματα παρευτὺς τὴν ἐανάειπαν ἀντάμα:

«Ἐχουμε δίκιο! τοῦ πρέπει τοῦ ἄτιμου!»

Κι' ὁ κόσμος ὑπακούοντας σὲ κάποιο αἶσθημα πού ἦταν φωλιασμένο βθεῖα στὴ συνείδησή του ἐσκίστηκε, καὶ ἔφινε ἐλεύτερὰ νὰ περάσουν οἱ ἀρματωμένοι.

«Ἀπόψε πρέπει νὰ πεθάνει» εἶπε ἄγρια ἓνας ἀπὸ τὴ σκάθρα.

«Ναί, ναί» εἶπαν καμπόσοι ἀπὸ τοὺς συντρόφους του.

Ὁ κόσμος ἀντρίχιασε. Οἱ γυναῖκες, ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἐβλῶθηκαν νὰ χτυπᾶν τὰ στήθη τους

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΑΛΕΞΗ ΠΑΛΛΗ

Ἐπειτα ἀπὸ τὴ διόρθωσιν ποὺ ἔκαμν ὁ ἴδιος ὅσο γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ τῶν στίχων ποὺ ἀνοίγουν τὸ «Θάνατο τῶν θεῶν» στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», κάθε λόγος περιττὸς γι' αὐτούς. Τὸ ἴδιο, ἂν τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος τοῦ κομματιοῦ ποὺ ἀρχίζει: «Ποῦ εἶναι ἡ Ἀλήθεια;» φτάνει στὸ ἰδανικὸ ποὺ ἔχει ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης γιὰ τὴ φιλοσοφικὴ ποίησιν, σ' ἐμένα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ περισσέβει. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν μπορῶ νὰ σωπάσω εἶναι τὸ πὼς ἀπὸ τὴ σοβαρότητα τοῦ ποιητῆ τῆς «Ἰλιάδας» καὶ τοῦ «Κανάρη» περίμεν, πρὶν βιασθεῖ νὰ συμπεράνει ποιά εἶναι φιλοσοφικὴ ποίησις γιὰ μένα, νὰ λάβαινε τὸν κόπο νὰ προσέξει ἂν στὸ τελευταῖο ση μείωμά μου γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Πηλαμά ἢ σὲ ἄλλα δημοσιεύματά μου σ' αὐτὸ τὸ φύλλο εἶπα ἢ ἄφισα νὰ νοηθεῖ πὼς ποιητικὴ φιλοσοφία γιὰ μένα εἶναι αλόγια μπερδεμένα σὰν τῆς τραλλῆς τῆς μαλλιάς. Ἄν τὸ τελευταῖο τοῦτο εἶναι πράγματις τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν «στίχων τοῦ Νίτσε», ἀφίνω τὸν κ. Ἀλέξ. Πάλλη νὰ τὰ ξεμπλέξει μὲ ἄλλους περσόντερο ἀπὸ μένα θαυμαστὲς τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου. Ἐγὼ μὲ μόνον ἀξίωσιν θὰ εἶχα: Ὅχι νὰ συμφωνῇ σὲ ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης στὸ πὼς ἐννοῶ ἐγὼ τὴ φιλοσοφικὴ ποίησιν, ἀλλὰ νὰ καταδέχονταν νὰ προσέξει πὼς ἴσα ἴσα στὰ «μπερδεμένα λόγια» τοῦ μεγαλύτερου μέρους ἀπὸ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» δὲ βρῆκα τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν καὶ τὰ ἀρνήθηκα πὼς εἶναι ποίησις καὶ ἴσα ἴσα τὸ ξερὸ, τὸ δίχως ποιητικὴ πνοή, δίχως πρωτοτυπία καὶ ὁμορφία στιχοῦργημα φιλοσοφικῶν ἰδεασμάτων ἄλλων, σὲ δόση μάλιστα ἀρκετὴ καὶ τοῦ Νίτσε, δέχτηκα ἐπιφυλαχτικὸς νὰ τὸ πιστέψω πὼς εἶναι σοβαρὴ φιλοσοφικὴ ποίησις, καθὼς θέλει νὰ λέγεται.

Μόναχο, 20-4-10.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

Στὸν κάμπο τ' Ἀπριλιάτικα τὰ πλούτια. Τὰ σιτάρια

Καὶ τὰ χλωρὰ τριφύλλια,

Κ' οἱ κερασιὲς ἀραδιαστὲς μ' ὀλάνθιστα κλωνάρια

Κ' οἱ παπαροῦνες ἄλικες σὰν τ' ἄλικα τὰ χεῖλια.

Καὶ νά, κ' οἱ ἐλιὲς οἱ πράσινες ποὺ ἱσκιώνουν τ' ἀσφοδέλια

καὶ νὰ φωνάζουν.

Τώρα ἦταν παρήτοιμοι νὰ χαλάσουν τὴν πόρτα τοῦ ἀγιογράφου καὶ νὰ χυμῆσουν στὸ σπῖτι καὶ νὰ τελειώσουν. Ἀλλὰ αὐτὴν τὴ στιγμὴ ἐφανερώθηκε στὸ παράθυρο ἡ Μαρία κλαιάμενη, κ' ἔκραξε τὰ ἀδέρφια τῆς μὲ τὸν ὀνόμα τους τρέμοντας ὅλη.

«Βασίλη, Σπύρο, Πέτρο!»

«Ἦσυχί, παιδιὰ» εἶπε ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ δέφια τῆς στοὺς συντρόφους τοῦ καθίστα μίαν στιγμὴ νὰ ἰδοῦμε τί πρέπει νὰ γένει· ἀλλάζουν βλέπετε τὰ πράγματα.»

«Πὼς ἀλλάζουν» εἶπε ὁ Κώστας βαρύνοντας μὲ τὴν κάσση τοῦ ντουφεκιοῦ τοῦ τὴν πόρτα ἀθ' γένει τέλος ἀπόψε.»

«Βασίλη» ἐφώνησε πάλι ἀπὸ τὸ παράθυρο ἡ Μαρία

«Καλὰ ἔκαμες» τῆς ἀποκρίθηκε ἀεπρόλαβος· εἶναι καὶ ἡ ἄλλη στὸ καλύδι· στέκα μέσκα τώρα· εἶναι αὐτοῦ ὁ Γιώργης; σ' ἐδέχτηκαν;»

«Ναί» εἶπε ἐκεῖνη κουνώντας τὸ κεφάλι.

«Πάμε σπῖτι μας, παιδιὰ» εἶπε πάλι ὁ Βασίλης «ἡ ἀδερφή μας ἐπαντρίφτηκε, εἶναι τώρα σὲ καλὰ χεῖρα.»

«Πὼς;» τοῦ ἀπάντησε ἄγροικὰ ὁ Κώστας

Καὶ πέρα οἱ ἀργοὶ κ' εἰρηνικοὶ τῶν καλυβιδῶν καπνοὶ
Καὶ σὰν τὸ κρούσταλλο νερὸ βελάσματα καὶ γέλια,
«Ὅλη τῶν κάμπων ἡ ζωὴ ἡ παλιά, ἡ παντοτεινὴ.

Κ' ἐγὼ διαβάτης, δουλευτῆς ποὺ τὸν πικρὸν ἰδρὸ μου
Στὴ μάννα τὴν ἀσβολερὴ τὸν στράγγιζα γιὰ χρόνια,
Ἀναγελῶ τὴ μοῖρα μου, τὰ γέρα, τὸ χαμὸ μου
Καὶ χαίρομαι μὲ τὰ πουλιὰ καὶ μὲ τὰ χελιδόνια.

Κι ἂν λείπω τί; Σαναγυροῦν τὰ πάντα τὸν Ἀπρίλη.
Κάποιος θάρσῃ τ' ἀλέτρι μου ν' ἀρπάξῃ μὲν ἡμέρα
Νὰ τραγουδήσῃ τὴν ἀγῆ, νὰ γύρῃ μὲ τὸ δαίλι,
Ψυχὴ κι αὐτὸς σὰν τὴ ψυχὴ τῶν ἱσκιῶν καὶ τ' ἀγέρα.

Βραχώρι. /

ΜΑΞΙΜΟΣ ΔΩΡΟΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

(Σελίδες ἀπὸ τὸ καινούριο σφουγγαρό-
δικο ρομάντζο «Στὸ ἄλμπουρο»)

Ὁ καφετζῆς ἔκλεισε τὰ παράθυρα τοῦ μαγαζιοῦ κι ἄφησε μόνον τὴ μισὴ πόρτα ἀνοιχτὴ (γιὰ νὰ μπαίνει μέσκα ὁ κόσμος.

Εἶχε νυχτώσει. Πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα μὲ σημαίτσα κυμάτιζε στὸ σκοτάδι. Ἐνα φαναράκι κρεμασμένο ἀψηλὰ φώτιζε θαμπά.

Μέσκα στὸ μαγαζὶ ὁ Στέφανος, ποῦχε ρθὴ κείνες τίς μέρες στὸ νησί, περπατοῦσε ἀνήσυχος. Ἡ ὥρα περνοῦσε. Κάποτε ζύγωσε τὸν καφετζῆ ποὺ στεκότανε ὀρθὸς στὴν πόρτα καὶ τοιὲ ρώτησε.

— Μὰ γιατί δὲν ἐρχονται;

— Θὰ ρθοῦνε ἀργότερα. Ἐχουνε καὶ τίς δουλειές τους οἱ ἀνθρώποι. Παράμωνὴ Χριστοῦγεννα κιόλας... τοῦ ἀπάντησε κείνος.

Ὁ Στέφανος ξανάρχισε τὸ περπάτημα νευρικός μὲ κάτι χειρονομίες ἀλλόκοτες.

Μία λάμπα κρεμότανε στὸ ν-αβάνι μ' ἕνα ψιλό σκονί. Οἱ μύγες πήχτρα πάνω του ναρκωμένες ἀπὸ τὸ κρύο...

Ὁ Στέφανος εἶχε ρθὴ στὸ νησί νάπαγγελλῃ τραγούδια.

Εἶχε καθαρογράψει μὲ τὸ χέρι τοῦ σὲ κόλλα χαρτὶ κατὶ μικρὰ προγράμματα μὲ τοὺς τίτλους τῶν τραγουδιῶν ποὺ λογάριζε νάπαγγελλῃ, τὰ κόλλησε ὁ ἴδιος μὲ τσιρίσι στοὺς τοίχους τῶ δρό-

«ἔσεῖς θὰ κάμετε χαρές, καὶ θάχουμε ἐμεῖς ὅλη τὴ ντροπή;»

«Ἡ ἀπόφασις εἶναι νὰ σκοτωθεῖ ἀπόψε!»

«Κι' ἂ δὲ γένει ἀπόψε, αὔριο!»

«Σύρτε στὸ σπῖτι σας» εἶπαν πολλοὶ ἀπὸ τὸν κόσμον.

«Θὰ σκοτωθοῦνε τώρα συνταί τους» εἶπαν μερικοὶ ἄλλοι.

«Ἀμέτε στὸ καλὸ, παιδιὰ» εἶπαν οἱ περισσότεροι.

«Ποιὸς θὰ κοτῆσει νὰ τὸν ἀγγίξει» εἶπε τώρα ὁ Βασίλης φοβερίζοντας.

Οἱ δύο φάρες ἐχωριστήκαν κ' ἐσταθῆκαν καταμέτωπα. Οἱ δικοὶ τῆς Μαρίας ἦταν οἱ περισσότεροι.

«Πάμετε νὰ κοιμηθοῦμε, παιδιὰ» εἶπε πάλι ὁ ἕνας τους.

«Ναί, ναί, ἀμέτε στὸ καλὸ» ἐφώνησε ὁλος ὁ κόσμος.

«Θέλουμε τὴν τιμὴ μας» εἶπε ὁ Κώστας.

Ὁ ζωγράφος ἐκοίταζε κι' ἄκουε ὅλα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κι' αὐτὴν τὴ στιγμὴ ἐγύρισε πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ ὕψωσε τὰ μάτια τοῦ στὸ στόρισμα καὶ εἶπε:

«Τώρα, τώρα θέλω τὸ θάμα, Παναγία, δὲν

μὲν καὶ τώρα περίμενε μὲ ἀγωνία τὸν κόσμον... Μὰ κανεὶς δὲν ἔμπαινε.

«Ὅζω ἀπὸ τὴν πόρτα χαζεύανε κακίποσοι περριργοί.

— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς μέσκα; ρώτησε κάποιος δείχνοντας τὸ Στέφανον ποὺ σεργιάνιζε ἀνήσυχος.

— Αὐτὸς θάναι ὁ ποιητῆς ποὺ λένε τὰ χαρτιά.

— Ποιητῆς! Τί ἔχει νὰ πῇ ἐτούτη πάλε ἡ λέξη; ρώτησε ἄλλος ἀπορώντας.

— Ρεῖ ἕνα τόσο δὲ πράγμα δὲν ξέρεις; Νά, κάνα ὄργανο θὰ παίξῃ... τοῦ ξήγησε ὁ ἄλλος.

— Μπερὲ μὴν εἶναι κενένας χοροδίσκαλος;

— Μακάρι νάτανε! Κ' ἴσα ἴσα ποὺ γύρευα μὲ τὸ κερί ἀνθρώπο νὰ μὲ μάθῃ χορὸ, εἶπε ὁ μπάρμπα Τράδος μὲ τίς βράκες γελώντας.

— Δὲν μπαίνετε μέσκα; Τί καθεστε ἀπόξω καὶ χαζεύετε; Πενήντα λεπτά μονάχα εἰσοδοῖ ἔχει, φώναξε ὁ καφετζῆς.

— Γιατί τὸ κατέβασες στὰ πενήντα, ἀδερφέ; Μιὰ δραχμὴ εἶχαμε ὀρίσει. Εἶναι καὶ ντροπὴ γιὰ ἕναν ποιητῆ... διαμαρτυρήθηκε μὲ ζωερὲς χειρονομίες ὁ Στέφανος.

— Ξέρεις πὼς δὲ θὰ βγάλω οὔτε τὸ πετρέλαιο ποὺ θὰ κάψω; ἀποκρίθηκε ὁ καφετζῆς.

— Ἀκούς ρε σύ; Θάατρο θὰ κάνουνε, φώναξε ἕνας μικρὸς μὲ τὰ πόδια γυμνά πάνω στὶς κρύες πέτρες, ξεστήθιαχος, μὲ τὴ μύξα κρεμασμένη στὰ χεῖλι

πρέπει νὰ γίνουιν φονικά ἐξαιτίας του.»

Κι' ὡς τόσο ὁ Βασίλης ἀποκρινόνταν θυμόνοντας:

«Τὸ σοί σας ἦταν ἄτιμο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἡ Βασιλικὴ εἶναι πουτάνα» τὸ ξέρουν τὰ πέντε χωριά! Γιὰ μίαν δημόσια θὰ σκοτώσετε τὸ γαμπρὸ μας;»

«Θὰ σὲ λιτανέψω» εἶπε πάλι ὁ ζωγράφος στὸ κόνισμά του.

Κάτου εἶχε ἀστράψει κι' ὅλας ἕνα μαχαίρι, κ' ἡ βαβούρα τοῦ κόσμου ἦταν τώρα πολλή.

«Μή, μή!» ἐφώνησε τὸ πλῆθος στὸ δρόμο κ' οἱ γυναῖκες ἀπὸ τὰ παράθυρα.

Καὶ ξάφνου ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ἀγιογράφου ἀνοίξε διάπλατα. Μία στιγμὴ τὸ μάλλωμα ἔπαψε, κ' ἐκοίταξαν ὅλοι τί θὰ γινόταν. Οἱ δικοὶ τῆς Μαρίας ἀναμετριώνταν πὼς νὰ διαφεντέψουν τὴ μπασιά, οἱ δικοὶ τῆς Βασιλικῆς πὼς νὰ χυμῆσουν μέσκα. Ἀλλὰ ὅλα τὰ μάτια εἶδαν στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τὸ μεγάλο τὸ κόνισμα, γιὰ τὸ φῶς ἀπ' ὅλα τὰ παράθυρα ἔπεφτε ἀπάνου του. Ὁ λευκοντυμένος ἀρχάγγελος ἐφαινότανε πανώλης. σὰ νάφραζε τώρα ἐκεῖνος τὸ διάβα πρὸς τὸ σπῖτι τοῦ ἀγιογράφου. Ἡ εἰκόνα ἐπικανε ὅλην τὴν πόρτα.

Ὅλοι ἐστάσιζαν. Ἀθέλητα οἱ θυμωμένοι ἔβρουψαν μπρὸς τὸν ἀγγελο τὰ μαχαίρια τους, καὶ ττὴ στιγμὴ κόσμος ἐρίχτηκε πολὺς ἀνάμεσα στοὺς μαλλωμένους καὶ τοὺς ἐχώρισε.

«Τόπο, τόπο» ἐφώνησαν πολλοὶ «λιτανεύει τὸ θαματοργὸ κόνισμα· φοβηθεῖτε τὸ Θεό.»

Καὶ τὸ στόρισμα εἶχε διαθεῖ τώρα τὴν πόρτα καὶ σκαλεύοντας δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπροχωροῦσε πρὸς τὸν κόσμον. Κι' ὅλοι οἱ ἄντρες ἀναρίστιαναν κ' ἐβγαζαν τὸ γιάδεμά τους κ' ἐσταυροκοπιώνταν καὶ οἱ γυναῖκες προσκυκίωνταν μυιτικά ἀπὸ τὰ παράθυρα.

Κι' ἄκρα σιωπὴ ἐβασίλευε.

Καὶ μὲ ἀργὰ πατήματα ἐστράτεψε τώρα στὸ χωριὸ ὁ ἀρχάγγελος, καὶ κόσμος ἀκολουθοῦσε μὲ κατάνυξη, καὶ ἀπ' ὅλα τὰ στόματα ἐβγήκε ἀθέλητα ἡ δέηση κ' ἐψάλλαν ὅλοι μ' ἕνα στόμα φουβιμένοι καὶ εὐχαριστῆμένοι:

«Χαῖρε χαριτωμένη,» καὶ ἐβάδιζαν πρὸς τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ